אין אשה [ט]פודה מעשר שני בלא חומש ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' מאיר [א]אשה פודה מעשר שני בלא חומש היכי דמי אילימא בזוזי דבעל ומעשר דבעל שליחותיה דבעל קא עבדה ואלא בזוזי דידה ומעשר דידיה איש אמר רחמנא [ב]ולא אשה אלא לאו כי האי גוונא דאקני לה אחר מנה ואמר לה ע"מ שתפדי בו את המעשר ואיפכא שמענא להו אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך והכא במעשר דאתא מבי נשא עסקינן ור"מ לטעמיה [ג]דאמר [ד]מעשר ממון [ה]הקדש הוא [ו]ולא קני ליה בעל ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא וקני ליה בעל הילכך שליחותא דבעל קעבדא: תנא [ז]יוצא בשן ועין וראשי אברים שאינן חוזרים בשלמא שן ועין כתיבי אלא ראשי אברים מנלן דומיא דשן ועין מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל [ח]מומין שבגלוי ואינן חוזרין ואימא ניהוו שן ועין כשני כתובים הבאים כאחד [ט]וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין צריכא דאי כתב רחמנא שן הוה אמינא אפילו שן

אלימא דרב ששת דאילו לר"מ אלימא דר"מ מה שאת נותנת לפיך קנה יתהון בעל כמו שאין מועיל ע"מ שתצא לחירות אצא ע"כ כרב ששת ולא כר"מ סבירא להו לרב ושמואל ש"מ דלרב ששת ע"מ שתצא לחירות מועיל לכ"ע [י]כמה שאת נותנת לפיך דמועיל אפילו לר"מ ואומר ר"מ דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כר"מ ועוד מייתי ראיה דהלכה כרב ששת מפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא. מ) דאמרינן התם בן סורר ומורה אינו מייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופריך בגמרא אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כשנתנו לה אחרים ע"מ שאין לבעלה רשות בהן והשתא בשלמא לרב ששת מכל מקום אתי לכל הפחות מיהא כרבנן [א] אלא לר' אלעזר לא אתיא דהתם לא כר' מאיר ולא כרבנן עוד מייתי ראיה מההיא דפסחים פרק האשה (דף פח:) [ב]גבי האומר לעבדו שחוט עלי פסח ושכח מה אמר לו רבו כו' ופריך בגמרא מה שקנה עבד קנה רבו ומשני כגון דאקני ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו והיינו כרב ששת אבל לר"מ הוה ליה לפרוכי שאמר לו ע"מ שתצא ידי פסח אך ר"י אומר דאין ראיה לומר דהלכה (מ) כרב ששת מההיא דנדרים ומפרק בן סורר דהתם מיתוקמא שפיר אפי' לר"מ דיש לחלק בין אשה לעבד ומצינו למימר אפילו לר"מ דאמר לר"מ אפילו אמר לו ע"מ שתצא בו לחירות קנה רבו יכול להיות דבאשה לא קנה הבעל שהרי אינם שויס שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו ותדע דאילו אם נתן הבעל מתנה לאשתו קנתה לגמרי ואין הבעל אוכל פירות כדאיתא פרק חזקת הבתים (ב"מ דף נא:) ואילו אם נתן מתנה לעבדו לא קנה העבד כלל ועוד תדע שאין שויס שהרי אם נתנו אחרים מתנה לעבד שמתנת זכה הרב בין בגוף בין בפירות דאין קנין לעבד כלא רבו היינו שאין קנין לעבד כלל ויש לרב גוף ופירות ואם נתנו אחרים מתנה לאשה אין לנבעה כי אם פירות אבל הגוף שלה דהא דאין קנין לאשה ולקח כהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמליאת האשה לבעלה לגמרי[ב] אין לדמות מליאה למתנה וכן משמע בירושלמי דכתובות פ' מליאת האשה[ג] דקאמר התם מפני מה מליאת האשה לבעלה שמא תגנוב זהובים ותאמר מליאה מלאתי ופריך הגע עצמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניחוש להא שמא תגנוב ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יש לה קול ואי במתנה הוי הגוף נמי לבעל מה היתה מרוותת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לבעל אלא פירות אבל הגוף לאשה ואילו בעבד אם נתן לו אחד מתנה קנה האדון הפירות והגוף[ד] וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתצא בו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתני' בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכחת לה באומר ע"מ שתצא בו לחירות וא"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיצא בו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגתייהו בע"מ שתצא בו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אין ליה דקניה עבד וקנה רביה אבל לרב ששת דאית ליה לא קנייה רביה מיקרי ע"י אחרים דמתחת שאין העבד קונהו אלא לצאת בו לא קנייה ליה רביה ועי"ל אחרים מיקרי ומיהו קשה אלימא דר"מ דמוקי פלוגתייהו באומר ע"מ שתצא בו לחירות אם כן האיך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ שיצא בהם לחירות הוא כדבעינן למימר לר' מאיר אלימא דרב ששת וי"ל דרבנן[ה] ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דאמר בכסף ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אלימא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיצא בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יוצא בו לחירות ומקרי שפיר ע"י עצמו ואהא קיימי רבנן ואהכי[ו] קאמר וחכ"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יוצא אפילו אם נתנו לו ע"מ שיצא בו לחירות אנו אומרים שיצא בו לחירות דכה"ג אשכחן בהמקדן (גיטין דף נא:) ובשבועות (דף מב.) ובפ"ב דכתובות (דף יח.) דאמר ר' אלעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו והיינו (ז) מה שאתם קורין טענת עצמו:

ה"ג רש"י **אלא** בזוזי דידה ובמעשר דידיה. (ג) פירוש בזוזי דידה דבכסף מלוג ומעשר דידיה משדותיו אים אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כי אחר דמיא[ד] וקשה לר"ת דלא היה לו להזכיר אים ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר מכירו ונראה לר"ת דגרס אלא בזוזי דידה ומעשר דידה והכי פירושו אים אמר רחמנא דמוקף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו בזוזי דידה ומעשר דידה אלמנה (ד) וגרושה אינה מוקפת חומש והא דתני בפ"כ כפ' בהר[ה] אם גאל יגאל אים ממעשרו לרבות את האשה לענין פדיה דוקא מרבינן את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתיב ביה במעשר למען תלמד ליראה[ו] ודרשינן מיניה[ז] בספרי דגדול מעשר שמביא לידי תלמוד כשאוהב בירושלים לאכילת מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא ליתא בדיני מעשר להכי אילטריך לרבויי והא דממעט בת"כ[ח] קטן מאים ה"נ הוה מצי למעוטי אשה ממומם כדאמר הכא אלא משום דרבי בהכיא קרא גופיה אשה מאם גאול יגאל ליתא ליה למנקט אים ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאילטריך לרבות אשה לענין פדיה דלא מיסק אדעתיה למעוטי מאים לגמרי כי היכי דממעטינן קטן ומה שפי' בקונטרס בזוזי דידה היינו נכסי מלוג לא נהירא דכיון שהן כרשותו[ט] ומה שקנתה אשה קנה בעלה בזוזי דידיה משיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מבי נשא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושליחותא דבעל קא עבדא לכן נ"ל דזוזי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל (י) פירות: **תנא** יוצא בשן ועין. ותנא דידן דלא תנא להו משום דסבר דצריך גט שחרור[א]: הואיל

מסורת הש"ס

א) תוספתא דמעשר שני פ"ד ה"ז, ב) לקמן נב: נד: כ"ק סנ: סוכה לה. פסחים לז: כ"מ ל. [סנהדרין קיב: מנחות פב.], ג) [בכתר"י וברש"י: גנבים], ד) [ע' תוס' כ"ק לח. ד"ה תתיב], ה) לקמן לד: לה. לז: מב: מג. נח. ע"ז נד: חולין קיג: קז. כתובות מט. סנהדרין קז: עב: שבועות כד. [פסחים כו. מה. יומא פ. גיטין שו. מיר לז: סנהדרין מה: שבועות כו: זבחים מו. מ. חולין קמ: כריתות י. מעילה יח: ערכין יד:], ו) [ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ב. ועיין מפנה מע"ש פ"ד מ"ד], ז) [ויקרא כו, לח], ח) ["ממי" יש לתמוה. (רש"ל)], ט) [כתוס' ר"י ד"ה העתיק: ופוס], י) [בדפו"ר: ויכשר. וכל"ל. (ועי"ז)], כ) [בר"ש שכר"ף: אם עשלו ומקן ועין לפיון לכו כמה מלינו], ל) [כתוס' הרא"ש: כמו מה שאתם], מ) [שם ד"ה על מנת], נ) [ושם ד"ה על מנת], ס) [מתוכות מו ע"ב, קה ע"ב], ע) [הלכה ט], פ) [בדפו"ר: אעל ידי. וכל"ל. (ועי"ז)], צ) [בדפו"ר: קתמי. ומל"ל קתמיהן. וכתוס' הרא"ש: והכי קתמר], ק) [ל"ל מתוקמי. רש"ש. והוא בפ"י מס], ר) [דברים יד. כג], ש) [נמצינו בספרי ליתא והוא פילקו"ש ראה. יפה עיינים], ת) [מחוקומי פיסקא קיב], א) [לקמן מחוד כז], ב) [אל"ל דהכא נמי פליגי].

מוסף רש"י

מעשר ממון גבוה הוא. דכל היכא דאיתיה למעשר לאו דידיה הוא אלא דגבוה הוא ולענין פדייה אוקמיה ברבותו דמתייב ליה מומם ואי לאו דידיה הוא לא הוי יכיל מומם שאין מוסיף חומש אלא בשלו דכתיב ממעשרו (ב"ק סט:). וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. מדכתיב כתבים לאיתך ולא לאחר מחבריה, ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה:). צריכא. לאומר לאו כאין כאחד ניגוו ולמיתבא לאין מלמדין אלא מרבויא לריכי לאי הוה כתב חד לא אמיר אידך מיניה (לקמן לה.).

מוסף תוספות

א. דתלמודא לא נחת לאשמועינן אלא דהלכתא כרב ששת ומכילא שמעינן דלר"מ צריך לאוקמי בדאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך ואילו הוי מוקמי לה תלמודא הכי לא הוה ידענא דהלכתא כרב ששת. תוס' הרא"ש.

ב. דספי אלימא יד אשה מיד עבד דאע"ג דבעבד קנה יתהון אדון בע"מ דאשה לא קנה יתהון בעל והיינו דקאמר הכא ר' אלעזר כל כה"ג כ"ש לא פליגי דקני עבד וקני רבו ולא מסיק וקני אשה וקני בעל דלגבי אשה לא קנבעלרשב"אגומחשהזכיר בכאן אשה בהדי עבד משום דרבנן אמרי יש קנין לעבד בלא רבו וכ"ש שיש קנין לאשה בלא בעלה ולפי שרוצה להקשות מדר"מ לר"מ ודרבנן לרבנן דשבחתו הפוכה גבי אשה מעבד כדקתני גבי מעשר שני. תוס' הרא"ש.

ד. ואשה דנקט רבותא קאמר כלומר איש ולא אשתו דאפילו אשתו חשיבא כאחר לגביה לענין מעשר. רשב"א. ה. דאית ליה לבעל פירות. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

רמב"ם א ב מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הלכה כ: רמב"ן ג מיי' שם פי"ג הלכה ח: רמב"ם ד מיי' שם פי"ה הלכה יח: רמב"ם ה מיי' פ"ה מהל' ערכין (הל"ח) והל"ד סמג עשין פז טור ש"ע יו"ד סי' רמז סעי' (כו) מ:

הגהות הב"ח

(א) הגה' ד"ה (בעמוד הקודם) וי"מ כו' דהלכה כר"מ אליבא דרב ששת: (ב) בא"ד מה שאתם קורין כו'. נ"ב וכוונת כזה כי' הגהו' לעיל סוף דף טו בד"ה אלא בסברא: (ג) ד"ה אלא וכו' ופו' בקונטרס כאיש דידה וכו' איש ממעשרו אמר רחמנא: (ד) בא"ד אלמנה או גרושה: (ה) בבה"ד מוכל אלא פירות:

תוס' ר"י הזקן

אבל באשה מודה דבעל מנת שאין לבעליך רשות בהן לא קנה בעל. דא"כ אמאי אוקמא בעל מנת שתפדי בו את המעשר. הר"ל לאוקמי בעל מנת שאין לבעליך רשות בהן דבהא[ב] פליגי אפי' לר' אלעזר גבי אשה. ועוד אפילו תפו* קשיא דר' מאיר דהא מודה בע"מ [שאין לבעליך רשות אלא על מנת] שתפדי את המעשר דלא קנה בעל דהוי כע"מ (שתצא בו) שאת נושאת ונותנת לפיך. והוא דחק עצמו לפרש דהכא מיירי דלא אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות אלא אלא דברי נביאות וקושיא קמייתא לא מיתרצא אמאי לא אמר ליה דא"ל על מנת שאין לבעליך רשות בהן. בפסח שני [פסחים פח. ב] מוכחינן דהא דאמרינן על מנת שאין לרבו רשות בו קנה בהן עבד וקנה אדון. דוקא מה שהוא זכות לאדון אבל מה שהוא חובה לאדון לא, שאין חבין לאדם אלא בפניו כמו שביאורנו שם. אין האשה. הפודה מעשר שלו מוסיף חומש דכתיב [ויקרא כז, לא] ואם גאול יגאל איש ממעשרו ויסף חמישיתו, ואחר שפודהו אין מוסיף חומש. ואשה שפודה מעשר שלה אינה מוסיפה חומש דכתיב איש ולא אשה. ומעשר דידה**. ומירי שאין לה בעל. דבי נשא. מבית אביה. יוצא. העבד לחירות אם השתית עינו או אבר שאינו חוזר. צריכי. ולא באין כאחד הם.

* אולי צ"ל דאפילו אם לא נימא איפך לא קשיה דר"מ אדר"מ דהא מודה ובו' ועי' מהרש"א כאן ד"ה ומשני ודוק.

** גירסת רבינו בנמ' אלא בזוזי דידה ומעשר דידה ובגירסת רבינו תם בתוס' ד"ה אלא (ד"ז).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com